

La formació policial a Alemanya*

JÜRGEN SCHOLZ

Cap del Servei de Formació Policial i Protecció de Dades del
Ministeri d'Interior i Esports del *Land* de Renània-Palatinat

81

1. LA POLICIA COM A RESPONSABILITAT DELS ESTATS MEMBRES DE LA REPÚBLICA FEDERAL ALEMANYA

Pot sorprendre una mica el fet de començar la meua explicació dient que no hi ha una policia alemanya com a cos organitzat. D'acord amb la Constitució, Alemanya és un estat federal; en conseqüència, les obligacions de l'Estat es duen a terme en dos àmbits diferents: l'àmbit federal i l'àmbit dels estats membres o federats individualment (que, a partir d'ara, anomenarem amb les seves nomenclatures alemanyes: *Land* —singular— i *Länder* —plural—). La Constitució també determina, respectivament, les obligacions que queden sota la jurisdicció del Govern federal i les que queden sota l'autoritat dels *Länder*. Així, la Constitució estableix que la policia està sota l'autoritat dels *Länder*, per bé que encarrega al Govern federal la funció policial de protegir les fronteres estatals i, a més, la Llei fonamental l'obliga a establir un departament federal d'investigació de delictes.¹ Per tant, a Alemanya hi ha setze forces policials dels *Länder* i una força policial federal.

Les forces policials dels diferents *Länder* tenen totes les competències poli-

* Traducció a càrrec de Francesc Guillén i Lasierra.

1. D'acord amb aquesta distribució de funcions, el Govern federal té dos cossos policials: la Policia de Fronteres (*Bundesgrenzschutz*) i el Departament d'Investigació Criminal (*Bundeskriminalamt*). Existeixen, doncs, a més de les forces policials dels estats membres i solament per dur a terme les tasques encomanades per la Llei. El Departament Federal d'Investigació Criminal no és una autoritat supervisora dels departaments d'investigació dels estats membres, sinó una institució que obté informació de les diverses forces policials dels estats membres i l'avalua en benefici d'elles. Cal tenir present, a més, que la tasca de combatre els il·lícits penals és una competència de les forces policials dels *Länder* perquè elles són les úniques que tenen competència en temes policials. Així, el Departament Federal d'Investigació Criminal no té cap tipus de poder per donar instruccions als *Länder* en el camp de la lluita contra el crim. El mateix es pot dir de la Policia Federal de Fronteres, la qual, a més de protegir les fronteres, du a terme tasques de policia de ferrocarrils i funcions de policia de fronteres als aeroports internacionals. En el marc de la normativa legal, les forces de policia cooperen de manera natural les unes amb les altres, per tal de garantir la seguretat interior a Alemanya.

cials; així, tant la protecció del risc com la persecució i la prevenció dels delictes són dutes a terme individualment i sota la responsabilitat de cada *Land*. Per acomplir aquestes responsabilitats, tots els *Länder* mantenen les seves pròpies forces policials i les han organitzat d'acord amb les seves idees.

En aquest article no s'exaltarà ni es menysprearà cap dels dos àmbits policials; simplement es tracta d'aclarir que cal familiaritzar-se amb aquesta distribució de les diferents policies per poder entendre que no hi ha una policia alemanya i que, consegüentment, tampoc no hi ha cap classe de formació policial estandarditzada.

D'altra banda, no és estrany a Europa que la policia no sigui una responsabilitat dels governs centrals; a l'Estat espanyol i al Regne Unit hi ha forces de policia regionals. És una peculiaritat alemanya, però, que el govern central, el Govern federal en aquest cas, no tingui cap tipus de possibilitat de donar ordres als *Länder* en relació amb la manera en què duen a terme les seves tasques policials. Coherentment, tampoc no tenen cap influència en la formació de les forces de policia dels diferents *länder*. Així, l'organització i la formació de la policia de cada *Land* depenen de la seva única voluntat.

82

2. FEDERALISME I FORMACIÓ POLICIAL

Com una qüestió de fet, aquesta distribució individualitzada de les tasques policials en el camp de la seguretat interior s'ha de veure en connexió amb la història alemanya: en el temps del Nacional Socialisme, la policia va ser usada com un instrument per oprimir la dignitat humana i la llibertat. Per tant, a l'Alemanya democràtica no hi havia d'haver policia centralitzada mai més.

Malgrat tot, és ben clar també que l'acompliment de les funcions policials exigeix la coordinació i la cooperació de les policies dels *Länder* amb la policia federal en molts camps, però mai no es crea una relació d'autoritat superior a inferior, jeràrquicament parlant, sinó que la coordinació es du a terme mitjançant comitès mixtos que es reuneixen periòdicament per discutir qüestions d'abast general i per coordinar actuacions quan cal.

Tot això s'aplica també en el camp de la formació policial. Cada *Land* té el seu sistema de formació que, encara que entre ells presenten algunes similituds, no són idèntics. Això també és aplicable als plans d'estudis dels nivells intermedi i executiu dels serveis policials.² En canvi, per al nivell més alt de la formació (escola superior),³ els *Länder* han arribat a un acord amb el Govern federal; com a conseqüència d'aquest acord, s'ha creat una acadèmia per a la formació en comú dels alts comandaments, que es du a terme seguint un programa d'estudis estandarditzat. Més endavant tornaré a parlar d'aquesta qüestió.

En els capítols següents, presentaré la formació policial del *Land* de Renània-

2. Aquests plans d'estudis es poden comparar, aproximadament, amb els dels oficials no comissionats i comissionats de les forces armades, respectivament (fins al rang de capità). No hi ha, però, rangs militars a la policia alemanya.

3. En termes militars, això equival als rangs militars de major i superiors; però tot i que varien de *Land* a *Land*, en total només signifiquen entre l'1,1 % i l'1,9 % de tots els policies.

Palatinat.⁴ En la darrera dècada, aquest *Land* ha reformat els plans de formació policial diverses vegades, però la reforma de més abast va entrar en vigor el mes de setembre de 1996. El sistema de formació policial de Renània-Palatinat és el més modern de la República Federal Alemanya.

3. ELS CANVIS DE LA FORMACIÓ POLICIAL EN ELS DARRERS TEMPS

Fins als anys setanta, la formació policial es caracteritzava molt clarament per la seva aparença militar i perquè es treballava en unitats compactes. A finals dels seixanta, va començar a canviar la concepció dels valors a l'Alemanya Occidental, que comportava un individualisme més gran, una llibertat reforçada i una aversió evident envers els valors tradicionals. A les dues dècades següents, aquesta transformació es va anar enfortint i accelerant. Tot això anava lligat amb una actitud de recel cap a l'Estat i cap a tota classe d'autoritat.

Per a la policia, aquests canvis foren importants en diversos àmbits. D'una banda, els ciutadans demanaven l'anomenada policia civil, clarament diferent de la militar en la seva aparença i que havia de reconèixer i respectar el ciutadà com el seu sobirà. Aquesta actitud no qüestionava la competència de la policia en la solució dels conflictes que estaven sota la seva responsabilitat, usant la força si calia, encara que també es demanaven canvis importants en els mètodes usats en l'acompliment d'aquestes competències o funcions —tendència que s'ha mantingut fins als nostres dies. En realitat, d'una policia moderna s'espera que convenci la gent amb què ha de tractar; que tingui en la paraula la seva arma principal. La policia no és qüestionada pel fet que reté el monopoli estatal de l'ús de la força —sempre que la utilitzi com a última *ratio*—; s'espera, però, que solucioni els conflictes aplicant tècniques psicològiques o procurant calmar la situació abans d'utilitzar la força, cosa que només ha de fer si falla el primer intent asserenador.

Paral·lelament a aquest procés, la legislació alemanya ha canviat molt de pressa: l'evolució del sistema de valors s'ha reflectit tant a les lleis com a l'Administració de justícia, que han reforçat els drets individuals. La protecció dels drets bàsics mitjançant canvis en els procediments legals va ser la principal via escollida. A més, van haver-hi modificacions legislatives que van penetrar en tot el sistema legal, com per exemple la protecció de les dades personals, una qüestió que afecta les activitats policials en un nivell molt alt.⁵

Moltes operacions policials de gran envergadura com, per exemple, les relacionades amb les manifestacions contra l'ús de l'energia nuclear, contra l'armament de l'OTAN en el temps de la guerra freda o contra altres decisions polítiques

4. Renània-Palatinat és un *Land* d'uns quatre milions d'habitants, situat al sud-oest d'Alemanya, que fa frontera amb França, Luxemburg i Bèlgica. La seva policia està integrada aproximadament per onze mil policies i mil cinc-cents funcionaris i treballadors.

5. Una decisió fonamental del Tribunal Constitucional de l'any 1983, en relació amb el dret d'autodeterminació informativa, va exigir una revisió aprofundida en gairebé tots els camps legals, que encara continua. Això va afectar en gran manera la legislació relacionada amb la policia. Aquestes decisions jurisdiccionals han tingut influència en tots els camps d'actuació de la policia i també en la formació policial.

fonamentals, van ser acaloradament debatudes en públic, a causa de les lluites extremadament violentes que van tenir lloc durant aquelles manifestacions. Normalment, els enfrontaments havien estat originats per la gent que s'encarava a la policia. Sigui com sigui, aquestes circumstàncies van provocar llargues discussions sobre les operacions policials: molta gent pensava que la policia era molt tova, mentre altres la consideraven excessivament dura. En molts casos, aquells fets van comportar la revisió de les lleis.

Tots aquests esdeveniments van exigir un nou disseny dels programes de formació policial i, finalment, aquesta reforma formativa es va fer. Aquesta és la raó fonamental per la qual he comentat aquests fets de manera succincta.

84

A hores d'ara, totes les forces policials alemanyes són ben conscients que la millora de les habilitats socials dels policies és de vital importància. En funció del conflicte que requereix la seva intervenció, els policies han de poder utilitzar de manera adequada les habilitats comunicatives que han adquirit, a fi de mostrar-se convincents i reduir la tensió. Només si això fracassa o, considerant-ho objectivament, no s'espera que doni resultats, els tribunals i els ciutadans acceptaran l'ús de la força.

Per tant, aquest és l'objectiu central de la formació policial: ensenyar aquestes habilitats, de manera teòrica i amb pràctiques en grups. Al mateix temps, provinents d'aquesta mateixa problemàtica, s'han desenvolupat les anomenades tàctiques de reducció de la tensió per a les operacions policials d'envergadura. Aquestes tècniques s'ensenyen i s'exerciten durant la formació pràctica.

Finalment, cal tenir en compte el ràpid desenvolupament de la legislació. Mentre abans, per exemple, als anys setanta, els coneixements legals adquirits eren vàlids durant deu anys, ara aquest termini s'ha reduït a cinc anys. En moltes àrees legislatives, per exemple les que afecten els procediments penals, la necessitat d'actualització s'està aproximant ràpidament al termini de tres anys.

Per tant, la tasca nuclear de la formació policial és, d'una banda, establir les bases perquè els estudiants puguin sortir-se'n pel seu compte en el futur; d'altra banda, proveir cursos específics d'actualització en períodes més curts del que s'ha fet fins ara. Aquesta línia exigeix un coneixement específic i orientat científicament de mètodes de treball i també la determinació de buscar els coneixements addicionals que es creguin convenients per als estudiants.

Ara mateix acabem d'esmentar la qüestió del mètode a la formació policial. El canvi de valors comporta també canvis en els mètodes. Fins no fa gaire la formació policial se centrava clarament en els mètodes escolars, però ara es busquen els sistemes adequats per a la formació d'adults. Aquest redreçament encara no s'ha acabat, per això valdria la pena tractar el tema de manera separada i més extensa.

Al mateix temps, cal referir-se al fet que la formació policial, segons la meua opinió, no ha estat prou considerada en el decurs dels canvis que han tingut lloc.

L'acompliment de les tasques policials quotidianes està íntimament relacionat amb el treball en solitari o en grups petits. En la majoria d'operacions policials, un policia ha de ser conscient de la seva importància individual en el marc de l'operació; tanmateix, en molts aspectes, ell ha de canviar la seva actitud, deixant de comportar-se com un policia independent per fer-ho com algú que treballa per a un grup

més gran. El reconeixement d'aquest fet és molt important per a la circulació de la informació i els missatges, per a la presa i l'execució de les decisions, etc.

Hi ha diversos fets que mostren que aquests aspectes han de tenir més rellevància en la formació policial. A més, cal tenir present que tot això té el seu fonament en els canvis del sistema de valors de la nostra societat. Els transcendents canvis que han tingut lloc a Europa en els últims anys, i que encara avui estan tenint lloc, comporten els reptes més importants per a la formació policial. Aquesta afirmació no necessita cap argumentació addicional, és prou evident.

Tenint en compte tot això, no és exagerat que actualment la formació dels cossos policials, tant la bàsica com la permanent, es consideri el requisit bàsic per aconseguir un bon funcionament de l'organització. Només una policia ben formada pot donar una resposta immediata a les demandes canviants sota condicions també canviants i dur a terme les seves funcions de manera satisfactòria. Aquesta és la raó —i això no afecta únicament Renània-Palatinat— per la qual creiem que la formació policial és una prioritat màxima.

4. LA FORMACIÓ POLICIAL A RENÀNIA-PALATINAT

D'acord amb les decisions del Govern i el Parlament de Renània-Palatinat, s'ha decidit (i és un dels primers *Länder* a fer-ho) que en el futur els membres dels cossos policials pertanyeran únicament als grups més alts de la funció pública.⁶ Així, una persona que vulgui ser membre de la policia haurà de tenir l'*Abitur* o, com a mínim, el *Fachhochschulreife*,⁷ ja que els estudis a la Secció de Policia de l'Escola d'Administració Pública són obligatoris.

Al mateix temps, el Parlament també va exigir a la policia que acceptés aspirants amb un nivell d'estudis inferior. En aquests moments, això afecta un terç dels aspirants, els quals poden obtenir —superant un programa de dos anys— la seva formació específica i també el seu *Fachhochschulreife*.

A Renània-Palatinat hi ha dues institucions dedicades a la formació policial:⁸ la *Landespolizeischule* (Escola de Policia del *Land*) i la *Fachbereich Polizei der Fachhochschule für Öffentliche Verwaltung* (Secció de Policia de l'Escola d'Administració Pública), que depenen directament del Ministeri d'Interior i Esports.

L'any 1996, totes dues institucions es van traslladar als edificis d'una antiga base aèria de l'OTAN a Hahn, situada en el centre de Renània-Palatinat. Després

6. Vegeu les notes 3 i 4. El percentatge de policies que pertanyen al nivell màxim (escala executiva) romandrà gairebé inalterat. En conseqüència, la majoria dels policies pertanyerà a un nivell més alt que actualment (no hi haurà escala bàsica o, dit altrament, l'escala bàsica serà la intermèdia/executiva, si utilitzem les categories corresponents a Catalunya). Els membres de la policia que van ser acceptats l'any 1996 hauran de superar el nou nivell mínim de la formació policial, si no, en seran exclosos. Per als policies que ja són en el cos, es desenvoluparà un programa diferenciat per a la seva promoció al nivell immediatament superior de la funció pública.

7. *Abitur*: examen final després de nou anys d'ensenyament secundari que dona accés a l'ensenyament superior (universitari). *Fachhochschulreife*: s'obté sense examen després de vuit anys d'ensenyament secundari i dona accés a la formació professional.

8. El mateix es pot dir de la majoria dels altres *Länder*.

de readaptar-ne l'estructura i els equipaments esportius, a hores d'ara la policia té unes instal·lacions docents amb tecnologia moderna, una residència i uns complets equipaments esportius.

Amb aquestes noves instal·lacions, hem intentat satisfer les demandes dels estudiants: apartaments individuals per tenir més intimitat, unes instal·lacions esportives amb excel·lents equipaments per fer activitats en el temps lliure, i també una formació adequada per als adults usant tecnologia punta a les classes. Al mateix temps, es va introduir un programa de formació nou, que ara presentaré detalladament.

4.1 La formació policial d'aspirants amb *Abitur* i *Fachhochschulreife*

Els estudis a la *Fachhochschule* duren tres anys i els períodes d'ensenyament teòric s'alternen amb períodes de formació en el lloc de treball. Abans, els aspirants que tenien l'*Abitur* eren admesos directament en aquests estudis, però ara han d'aprendre, conjuntament amb els qui entren amb un *Fachhochschulreife*, certes habilitats bàsiques en un curs de set mesos, ja que aquestes habilitats són necessàries i fonamentals per a les sessions pràctiques dels seus estudis.

L'objectiu d'aquesta instrucció bàsica és dotar els alumnes de recursos teòrics i pràctics i oferir-los les primeres impressions professionals mitjançant un període de formació pràctica en serveis policials. D'acord amb això, aquesta formació bàsica té dos objectius: d'una banda, els principiants es preparen de manera que podran estudiar a la *Fachhochschule* al costat de policies que ja estan en el servei policial actiu (que estan fent la promoció interna necessària per adaptar-se al nou sistema); d'una altra banda, mitjançant els primers contactes amb la professió, els alumnes mateixos podran decidir si l'elecció d'aquesta professió és la correcta d'acord amb els seus interessos i preferències. Aquest segon objectiu és molt important per a totes dues parts perquè ajuda a estalviar una quantitat substancial de diners a l'ens que contracta (l'Administració), ja que els estudis a la *Fachhochschule* són gratuïts per als estudiants (si més no, ara) però representen uns costos considerables per a l'Administració; al mateix temps, aquests primers contactes eviten una pèrdua posterior de temps a l'alumne/a si s'adona que l'elecció d'aquesta professió no s'adequa prou a les seves inquietuds.

En la part teòrica, els aspirants obtenen una primera perspectiva de la seva professió a través d'unes matèries concretes. No es tracta de coneixements detallats, però sí d'uns coneixements bàsics sòlids que es connectaran amb la formació pràctica en un lloc de treball policial.

Les matèries que s'ensenyen són:

- dinàmica de l'actuació policial (40)⁹
- organització i tasques policials (20)
- dret relacionat amb la policia (10)

9. Les xifres entre parèntesis mostren el nombre d'unitats de formació que integren el currículum del crèdit. Una unitat formativa té una durada de 45 minuts.

- principis rectors de l'actuació de la policia (20)
- legislació de la funció pública (16)
- ètica (20)
- projectes especials (18)

Tenint en compte que es discutiran els altres currículums més endavant, no podem fer aquí una descripció molt detallada de cada matèria, a banda que en la majoria dels casos és prou evident, sobretot pel fet que els lectors deuen ser majoritàriament membres de la policia o persones que tenen alguna relació amb la professió.

En la matèria de dinàmica de l'actuació policial, es dona una idea general de com funcionen els procediments en les operacions policials. Per tant, l'exemple d'alguna operació rellevant, com pot ser en un partit de futbol, serveix per il·lustrar els processos de presa de decisions i la manera de liderar l'operació. Cal deixar clar com s'han d'estructurar les operacions policials, des del moment en què es tenen les primeres informacions, passant per l'avaluació de la situació, fins que es dona l'ordre d'intervenir. La manera com l'operació s'executa també ha de ser transparent. Al mateix temps, s'ensenya als estudiants cap on pot derivar la situació si, a causa de circumstàncies especials, sorgeixen complicacions a partir de les previsions inicials. Amb l'anàlisi d'una operació de dimensions considerables es mostra, des del començament, la diferència entre aquest tipus d'operacions i la rutina diària que l'estudiant descobreix en la formació pràctica que rep.¹⁰

En la matèria de principis rectors de l'actuació policial es dona una idea sobre el paper que la policia té dins l'estat i la societat. Això inclou reflexions sobre l'autorització i la legitimitació de les accions policials sobre les bases del sistema de valors que estableix la Constitució de la República Federal Alemanya. Aquestes reflexions es complementen amb formació posterior en la matèria d'ètica. Amb la intervenció de policies i sociòlegs, els aspirants descobreixen la dimensió ètica específica de la policia com a organització i els seus principis deontològics (models de com arribar a decisions basades en deliberacions ètiques, etc.).

En dos dies de projectes especials, s'avaluen els coneixements bàsics sobre qüestions socials amb rellevància policial. Un dels primers projectes, per exemple, tracta sobre l'hostilitat contra els estrangers i el racisme i també sobre el seu efecte en l'acompliment de les tasques policials.

La formació pràctica comprèn les matèries següents:

- formació operativa (210)
- formació en grans unitats (60)
- tir (220)
- conducció segura (18)

10. Em remeto a les meves explicacions anteriors, on he fet èmfasi de la importància de mostrar als principiants fins a quin punt és diferent el fet de dur a terme les tasques rutinàries d'un dia normal de servei del fet d'actuar en una unitat de grans dimensions, i quines conseqüències té tot això en les accions individuals dels policies, si no s'assumeix el risc de fracàs de tota operació.

- tecnologia sobre bases de dades i comunicació (108)
- formació en fotografia i vídeo (30)
- primers auxilis (20)
- educació física (100)

88

A cop d'ull, la formació operativa i el tir dominen la formació bàsica. El lector es deu preguntar on és l'aspecte social que, altrament, és molt important. Aquest aspecte es tracta, de manera exhaustiva, durant els estudis a la *Fachhochschule*. Aquests estudis també comprenen una formació pràctica extensa, cosa que no significa una introducció bàsica sinó que és una veritable formació de treball. Cal admetre que durant els estudis no hi ha lloc per ensenyar destreses tan importants com la formació operativa i el tir. Per això, aquests ensenyaments s'han d'avançar en el context d'aquesta formació bàsica.

Així, en la formació operativa s'aprèn a actuar correctament, des del punt de vista tàctic, en les actuacions policials típiques com ara escorcollar i detenir ciutadans, actuar contra terceres persones amb ús de la força, la confiscació executiva d'objectes, defensar-se d'atacs amb armes, entrar i treure gent dels vehicles usant la força, etc. Un altre aspecte molt important són les comunicacions en el decurs d'una operació, amb mètodes de direcció i d'operació específics de la policia. És essencial també que aquesta formació compregui tots dos vessants, el teòric i el pràctic. A més, els alumnes han d'acarar i resoldre una situació estàndard globalitzadora en forma de simulació o *role-play*.

La formació de tir es basa en una regulació administrativa que han acordat totes les forces de policia alemanyes.

En la matèria de conducció segura, els aspirants¹¹ reben la instrucció bàsica de com comportar-se en casos que hagin de conduir en situació de perill.

La matèria de tecnologia de bases de dades i comunicació és una altra part important de la formació. Els aspirants aprenen a utilitzar tant la tecnologia policial en telecomunicacions com les bases de dades modernes. Especialment, els alumnes han de ser capaços de treballar amb bases de dades i edició de textos sobre les bases dels programes moderns. Finalment, reben algunes nocions sobre altres possibilitats d'utilització dels ordinadors més actuals; fan pràctiques amb ordinadors i, per primer cop, coneixen els sistemes d'informació de la policia.

Aquesta formació es complementa amb cinc setmanes d'instrucció pràctica en algun servei policial. Els aspirants treballen en un grup de servei, però sense portar l'uniforme ni tampoc, evidentment, cap arma.

S'han de passar exàmens en les matèries de formació operativa, tir, tecnologia de bases de dades i comunicació, educació física i també a la formació pràctica preliminar (en aquest darrer cas, cal fer un informe escrit de les pràctiques). Si els aspirants suspenen les proves, poden intentar-ho un altre cop (recuperació); si tornen a suspendre, són exclosos del curs.

Després d'haver superat les matèries introductòries, els aspirants comencen

11. Disposar del carnet de conduir és un requisit previ per ser acceptat com a aspirant. Ja no és possible aconseguir un carnet de franc des de dins la policia.

els seus estudis a la Secció de Policia de l'Escola d'Administració Pública. Com he dit més amunt, aquí estudiem amb policies que van ser contractats segons les bases de les regulacions legals vigents amb anterioritat, que ja han treballat a la policia durant un període llarg de temps. Així, els nous tenen l'oportunitat d'aprendre de l'experiència dels veterans.

4.2 La formació per a aspirants amb un títol de nivell intermedi

D'acord amb la Universitat Alemanya i la legislació de formació professional, l'Escola d'Administració Pública solament accepta persones que tenen uns mínims de titulació acadèmica (*Abitur* o *Fachhochschulreife*).¹² Si no és així, han de superar algun tipus de formació professional, abans que puguin presentar-se als exàmens que prèviament no han superat.

89

Renània-Palatinat va ser el primer Estat alemany que va decidir combinar la formació ocupacional i la formació acadèmica en un programa de dos anys. Amb aquesta finalitat, el Ministeri d'Interior i el Ministeri d'Educació i Ciència han preparat un currículum comú.

Sobre les bases d'aquest currículum, la formació ocupacional comprèn més de dues mil cinc-cents unitats de formació, amb l'objectiu de capacitar els aspirants per fer front autònomament a situacions policials tipus. Així, els que hagin superat aquesta formació poden passar al servei policial actiu fins que els sigui permès dur a terme els seus estudis. D'acord amb això, la part teòrica del seu programa és considerablement més detallada i comprèn:

- dret penal i processal (86)
- dret policial (96)
- dret regulador de les intervencions policials (200)
- dret del trànsit (150)
- dret administratiu (funció pública) (50)
- tàctiques policials (170)

A més, hi ha una part pràctica obligatòria al curs, molt relacionada amb la part teòrica introductòria que acabem de descriure. Cal tenir present, però, que s'utilitza una part del temps per reforçar alguns aspectes.

Voldria estendre'm una mica en la matèria de dret regulador de les intervencions policials. La legislació alemanya distingeix fonamentalment entre legislació penal i policial. El dret penal defineix els comportaments penalitzats i regula, mitjançant el Codi de procediment penal, l'autoritat de la policia, entre d'altres, en relació amb la investigació dels delictes (captura i escorcoll de persones i propietats, detenció, confiscació, recerca de sospitosos, introducció d'informació en bases de dades, observació, activitats dels agents encoberts, etc.). Les lleis reguladores són lleis federals, vàlides per a tot Alemanya.

El dret policial, en canvi, regula l'autoritat de la policia per evitar perills i man-

12. Per conèixer les definicions d'aquests títols, vegeu la nota 7.

tenir la seguretat pública (recerca de persones i propietats, confiscació, detenció, introducció d'informació en els bancs de dades, obtenció de la informació, etc.); la diferència amb el cas anterior és que l'objectiu que legitima aquestes actuacions és ara l'evitació de perills o d'alteracions de la seguretat pública. Com que la competència sobre la policia rau en cadascun dels estats membres, la legislació policial està a les seves mans, és a dir, cada estat té el seu propi codi policial, que pot diferir dels altres. D'altra banda, els requisits per a la recerca de persones i coses, per exemple, són diferents segons si es fa des de la perspectiva criminal o la policial.

90

Malgrat això, tots els fets rellevants per a la policia no sempre es poden relacionar directament amb un camp o un altre de la legislació. Així, els alumnes han d'aprendre a distingir entre els diferents àmbits legislatius i a aplicar adequadament les autoritzacions en qüestió. Abans, els dos àmbits legislatius (penal i policial) s'ensenyaven de manera separada; ara, per primer cop, en el crèdit de dret regulador de les intervencions policials hem establert una connexió (Renània-Palatinat és el primer estat federal que va fer-ho) entre els dos camps de la legislació en el marc del Codi de procediment penal, que regula els poders de la policia per procedir contra sospitosos o infractors. Així, l'aspirant ha d'estudiar una situació complexa com a globalitat. D'aquesta manera, aprèn a tractar les diferents legislacions específiques igual com haurà de fer-ho en el decurs del seu exercici professional. La combinació de teoria i pràctica es reflecteix en les avaluacions corresponents. Naturalment, cal superar exàmens de totes les matèries teòriques. També cal demostrar les habilitats adquirides en la instrucció pràctica.

A part d'això, però, els aspirants han de demostrar, en un examen que cobreix tots els aspectes de la seva formació, que són capaços de dur a la pràctica les habilitats que han adquirit. Davant d'una comissió integrada per instructors i policies de diferents serveis policials, els aspirants han de resoldre una situació policial. Per exemple, se'ls pot plantejar el supòsit de dos policies que en el decurs de la investigació d'un accident de trànsit simulat han de prendre també unes primeres mesures d'investigació penal perquè han detectat algun il·lícit penal. Si no demostren tenir els recursos bàsics en aquest tipus de proves, els alumnes no superaran l'avaluació global.

La formació de l'Escola es basa en el currículum vigent a les escoles públiques, però aquest curs especial té la peculiaritat que, en la mesura que es pugui, la formació acadèmica sempre es combina amb l'entrenament policial. Vegem l'exemple següent: en un accident a l'autopista està involucrat un camió tanc, del qual surt un líquid inflamable i corrosiu, que posa en perill les persones i les coses del seu voltant. En un cas com aquest els instructors de física (calculant la distància de frenada, les qualitats de les masses i les forces), els de química (composició i reacció de fluids i gasos, neutralització de substàncies perilloses), i també els instructors de policia (protecció personal dels policies que estan fent la feina, actuació tàctica durant aquest tipus d'accidents, problemes legals) treballen en equip. La combinació d'aquestes dues parts de la instrucció ajuda a salvar un any i és, consegüentment, un gran avantatge per a totes les parts que hi participen.

Els dos anys acadèmics, l'introducció i la instrucció que hem descrit en aquesta secció, es duen a terme a l'Escola de Policia del *Land* (*Landespolizeischule*), a la qual estan destinats professors de les escoles ordinàries.

4.3 La formació professional a la Secció de Policia de l'Escola d'Administració Pública

Com ja he indicat més amunt, la formació a l'Escola dura tres anys. Segons la legislació universitària i professional d'Alemanya, és característic d'aquesta formació que les classes teorico-científiques es combinin amb formació pràctica en els diferents àmbits. L'assistència és obligatòria per a tots els aspirants admesos a partir de 1996. Abans, únicament havien d'assistir a l'Escola els policies que havien de formar-se per a funcions directives del nivell intermedi, i s'aplicava, fonamentalment, als caps dels serveis mitjans de la policia o de les unitats comparables en l'àmbit de la investigació de delictes. Però, en els anys vuitanta, en l'informe d'una comissió d'experts d'àmbit federal es va arribar a la conclusió que les demandes especials adreçades a la policia, quan es comparen amb les existents en el comerç i la indústria, requerien que tots els policies tinguessin el màxim rang dins de la funció pública. Aquest resultat pot sorprendre moltes forces de policia estrangeres, especialment les dels països anglosaxons. Tampoc no és una idea que comparteixi tothom a Alemanya. Cal, però, veure les coses en el marc de diferents filosofies de la formació. La majoria de les forces de policia dels *Länder* no tenen formació especial per a la policia ordinària o per al departament d'investigació; no hi ha tampoc formació específica per a altres àrees de la funció policial (com passa, parcialment, al Regne Unit o als Estats Units). La formació policial de tots els *Länder* té una perspectiva tan àmplia que els estudiants són preparats per a totes les tasques policials. Així, després d'haver passat els seus exàmens, un policia pot treballar en seguretat ciutadana o en investigació de delictes. És clar també que, en l'oferta de formació permanent, s'organitzen cursos addicionals d'especialització per a tasques específiques i diferents camps d'actuació. Però la finalitat de l'Escola és formar els aspirants per dur a terme les tasques policials en general. En resum, la formació a les escoles de policia està adreçada a preparar generalistes.

91

Aquesta formació té com a finalitat donar coneixements científics, mètodes i habilitats pràctiques en el camp de la policia i també els coneixements necessaris perquè siguin capaços d'acomplir les tasques policials. A més, un objectiu important és la construcció del caràcter i el temperament professionals, per tal de facilitar l'habilitat per adaptar-se a situacions i funcions noves i també a la formació continuada, i, finalment, per preparar-los per a l'especial responsabilitat d'exercir les seves obligacions en un estat lliure i democràtic basat en l'imperi de la llei.

Igual com en temps passats, aquesta formació encara conté alguns elements de preparació per al lideratge, en relació amb la posició que els alumnes poden assumir en un termini mitjà, sobretot la posició dels caps de grups específics en els àmbits de la seguretat ciutadana i de la investigació de delictes. Al mateix

temps, se'ls donen unes bases que els preparin per a una futura formació més aprofundida en aquest camp.

Els estudis s'estructuren de la manera següent:

1) *Formació pràctica introductòria (deu setmanes)*

Es tracta d'una formació pràctica per a principiants. Els policies amb una experiència pràctica en el treball policial no han de participar en aquesta fase. Comprèn vuit setmanes d'instrucció amb algun grup específic de seguretat ciutadana i dues més en un departament d'investigació de delictes.

2) *Formació bàsica (quaranta setmanes)*

Aquest és el primer bloc de formació científicoteòrica, fonamentalment mitjançant classes. En primer lloc, cal superar unes proves escrites, que són rellevants per al resultat final dels estudis. Addicionalment hi ha una prova intermèdia escrita al final d'aquest període; la mitjana del resultat d'aquesta prova també forma part de l'avaluació global de l'alumne. En cas de suspendre l'examen, l'alumne pot tornar a repetir aquesta fase, però si torna a suspendre quedà exclòs del curs.

3) *Formació pràctica bàsica (quaranta setmanes)*

En aquesta fase s'exigeix a l'alumne que dugui a terme tasques policials per primer cop. Així, se'l situa amb els grups de seguretat ciutadana (dinou setmanes) i amb un departament d'investigació de delictes (divuit setmanes) perquè hi realitzi algunes funcions que s'han determinat prèviament. En el cas dels estudiants que tenen alguna experiència policial, l'atribució de tasques en aquest període depèn de les seves experiències inicials a la policia. La resta del període (tres setmanes) es completa amb la formació en àrees relacionades amb la psicologia i els coneixements teòrics s'aprofundeixen amb la formació pràctica en els camps de la comunicació, la solució de conflictes, la motivació, la cooperació i el lideratge. No hi ha cap examen en sentit estricte, però sí un informe sobre l'activitat de cada alumne que s'incorpora en el seu expedient acadèmic.

4) *Formació acadèmica fonamental (trenta-vuit setmanes)*

En aquest període, s'aprofundeixen els coneixements teòrics adquirits en l'etapa de formació bàsica mitjançant la formació i l'aprenentatge interdisciplinars. Fins a cert punt, els alumnes poden escollir entre classes diferents, de manera que els resultats poden individualitzar-se al màxim. S'ha de constatar l'assoliment dels objectius previstos mitjançant unes proves escrites, d'una banda, i presentant treballs, d'una altra. Aquest període va seguit de l'avaluació final, en la qual cal superar cinc proves escrites d'una durada de cinc hores (dret regulador de les intervencions policials) i de quatre hores (la resta de matèries), respectivament. Les avaluacions van a càrrec de dos examinadors independents. Si l'alumne no supera les proves pot repetir-les un cop més.

5) *Formació pràctica en un servei policial (deu setmanes)*

Durant aquestes deu setmanes o bé prenen part en algun projecte d'estudi o són destinats a una àrea on els agradaria treballar més endavant, encara que s'exigeix una formació més elevada (per exemple, fer un treball d'*staff*, treballar en àrees especialitzades de la investigació de delictes o en la policia d'autopis-

tes). En relació amb la unificació europea, és interessant que aquesta formació pràctica es pugui fer amb alguna força policial estrangera. Aquest període de formació acaba amb una prova de tipus oral.

A la *Fachhochschule*, també hem reestructurat les matèries individuals. A partir d'aquest 1997 endavant, les matèries consten de la manera següent:

- operacions policials i criminologia
- tàctica, criminalística i tecnologia de la investigació de delictes
- tecnologia de la informació i de la comunicació
- jurisprudència
- dret regulador de les intervencions policials, dret constitucional, dret administratiu i dret policial, dret penal i processal, dret del trànsit, dret de la funció pública
- ciències del comportament social
- psicologia, sociologia, pedagogia, ciència del lideratge i matèries científiques generals
- dret pressupostari
- gestió i economia
- ètica policial
- anglès o francès
- esports

93

5. LA FORMACIÓ PER AL NIVELL SUPERIOR DELS COSSOS POLICIALS

D'acord amb el pla de carrera que, en aquest nivell, és obligatori per a tots els estats i per a la policia federal, aquest tipus de formació dura dos anys. El primer any la formació té lloc als *Länder* o a la policia federal (en el cas dels comandaments d'aquesta força). El segon any es du a terme a l'Acadèmia de Policia de Münster, que és una institució comuna per als *Länder* i la República Federal. La formació segueix els principis que constitueixen la base del treball policial al màxim nivell de comandament, en un estat lliure i democràtic basat en l'imperi de la llei.

L'objectiu d'aquest curs és incrementar en els estudiants la competència i la capacitat de lideratge i també les seves habilitats socials en relació amb les demandes creixents que es fan a la policia. Des del nostre punt de vista, una força de policia s'ha de caracteritzar pel fet d'exercir les seves tasques d'una manera oberta al públic i per la seva habilitat a demostrar la legitimitat de les activitats policials, especialment en les operacions d'envergadura. Això significa que els comandaments més alts han de tenir un bon nivell d'habilitats socials. Un compliment adequat d'aquestes funcions, a dins i fora del cos, és la clau per a un lideratge policial adreçat a la consecució d'objectius. Aquestes exigències no poden satisfer-se únicament amb formació teòrica, sinó que pressuposen una ben fonamentada relació de coneixements teòrics i formació pràctica i exercicis.

Les capacitats dels alumnes han de ser específiques per a cada nivell. La diversitat de tasques que els futurs alts comandaments policials hauran de dur a terme, i també el ràpid desenvolupament legal i tàctic de les condicions d'exercici de les funcions policials, obliguen a formar també generalistes en els nivells més alts dels cossos policials. L'objectiu d'aquesta formació no pot ser treballar conceptes per a accions concretes en totes les situacions imaginables. Al contrari, s'ha d'entrenar l'habilitat per resoldre problemes de manera sistemàtica. El coneixement i l'experiència han de servir aquest objectiu.

L'obligació d'adquirir coneixements de manera autodidacta és essencial en aquest nivell de la formació policial. D'acord amb aquestes consideracions, els estudis s'organitzen en dues seccions que es distribueixen en dos anys acadèmics. Els programes inclouen tàctica, criminalística, criminologia, trànsit, lideratge, jurisprudència, ciències socials i tecnologia policial.

El segon any acadèmic complementa el primer; no es repeteixen continguts. Encara que algunes matèries acaben el primer any, poden aparèixer en les avaluacions del segon any (això s'aplica, per exemple, a tot el dret policial i també a la legislació que regula el dret de reunió i manifestació). Si el primer any acadèmic alguns *Länder* no ensenyen tot allò que els pertoca, els estudiants ho hauran d'aprendre pel seu compte.

En el primer any acadèmic la formació comprèn set-centes noranta-cinc unitats formatives, i en el segon, vuit-centes seixanta.

En el primer curs s'imparteixen fonamentalment coneixements teòrics, encara que ja és obligatori fer-hi algunes activitats pràctiques i alguns exercicis, generalment de tàctica i d'habilitats socials. També s'organitzen seminaris sobre la comunicació, la dinàmica de grups, la retòrica i també sobre l'estrès i la gestió de l'estrès. La classe i el nombre d'exàmens es deixa en mans dels organitzadors (els *Länder* o la Federació, segons l'adscripció dels comandaments).

A Renània-Palatinat, cal superar sis proves escrites. Els resultats totals han d'arribar a una nota mitjana. Si no s'hi arriba, l'alumne ha d'abandonar l'Acadèmia. Aquests resultats (els del primer curs) no tenen, però, influència decisiva en les avaluacions del segon any. És a dir, independentment de les qualificacions obtingudes el primer any, cal superar unes proves escrites al final del segon curs. A més, en el segon curs es posa molt més èmfasi en la combinació de teoria i pràctica que en el primer.

Abans, calia fer entre sis i set exercicis que calia aprovar per ingressar en els esglaons més alts del comandament policial. Normalment aquests exercicis tenien a veure amb la tàctica policial. Ara, d'acord amb el pla d'estudis actual, que va entrar en vigor el 1994 i que es va aplicar per primer cop en el curs 1995-96, hi ha disset exercicis. Cada centre ha d'organitzar els seus propis exercicis.

Les relacions entre les matèries teòriques i les pràctiques també han canviat. Amb el sistema anterior, la formació teòrica comprenia 710 unitats de formació en comparació amb les 130 unitats dedicades a exercicis. Actualment la relació és de 527 a 333. Considero que l'evolució és remarcable i m'agradaria donar una relació detallada entre la formació teòrica i la pràctica de cada matèria. Així, en tàctica, la relació és de 96 a 120; en criminalística/criminologia, de 138 a 10; en ciència del

trànsit, de 25 a 48; en lideratge, de 88 a 55, i en ciències socials, de 100 a 70. Naturalment, les matèries també estan basades en temes clau com ara les actuacions policials davant de desastres o manifestacions públiques. Abans, els centres de formació preparaven els alumnes sectorialment per a aquestes tasques clau, fet que comportava problemes de coordinació. Podia passar, per exemple, que un departament de dret organitzés la instrucció d'una tasca clau i que el departament de tàctica n'organitzés l'exercici pràctic, amb la qual cosa els alumnes rebien la formació teòrica abans que la pràctica; així, la globalització que han de suposar les classes de formació aplicada era impossible que es produís.

Amb el sistema nou, s'han evitat defectes com el que acabem d'esmentar. Per a gairebé tots els temes o tasques clau, els departaments organitzen exercicis pràctics comuns. Només amb aquest tipus d'interacció pot ser útil una formació relacionada amb la mena de problemes que ells hauran d'acarar posteriorment.

Després que el nou pla d'estudis entrés en vigor, l'organització i la gestió dels cursos a l'Acadèmia de Policia van ser auditats per una empresa consultora. Les seves conclusions van confirmar que la reforma de la formació policial va representar un pas endavant i en la direcció adequada. A hores d'ara, s'està considerant una reducció dels departaments per aconseguir una coordinació encara millor.

El segon any, també s'ha de passar un nombre determinat d'exàmens orals i escrits. Al final, els alumnes han de superar una prova final oral i una escrita. Cal esmentar que els exercicis pràctics també impliquen exàmens. Únicament la formació adreçada a la millora de les habilitats socials està exempta d'aquest tipus de proves. La raó és que en aquests casos els alumnes tenen una oportunitat real de practicar el comportament social i de millorar-lo, i un examen seria contraproduent.

6. LA FORMACIÓ CONTINUADA COM A OBLIGACIÓ PERMANENT

A més de l'actualització de la formació bàsica, estan guanyant rellevància altres tipus de formació adreçada a policies que ja estan treballant. Així, totes les forces policials alemanyes duen a terme els seus programes de formació permanent, que cobreixen tots els àmbits clàssics de l'actuació policial, amb l'objectiu d'actualitzar tant els coneixements generals com els específics. Per esmentar uns quants exemples, els programes poden tractar sobre el control del transport de mercaderies perilloses, l'assegurament de les proves en la inspecció ocular, la lluita contra la delinqüència juvenil, l'actuació de la policia davant de conflictes laborals i vagues, la lluita contra la droga, i també el programa clàssic de formació avançada com és la jurisprudència.

D'altra banda, hi ha un nombre especial de cursos sobre matèries tan específiques que difícilment es poden abordar al mateix nivell a cada estat membre. En aquests casos, s'organitzen al mateix temps activitats per a tots els *Länder* per tal de maximitzar recursos. D'acord amb tot això, cada *Land* té el seu propi catàleg

anual de formació continuada o especialitzada. Els estats veïns s'intercanvien aquests programes sobre bases pactades.

Segons el meu punt de vista, la necessitat de garantir que les demandes fetes a la policia es satisfacin en un curt període de temps constitueix un gran repte per a la formació especialitzada i continuada. La millor oferta anual de programes de formació no és bona si no satisfà les demandes dels seus clients, és a dir, les demandes de les diferents autoritats policials. En un temps de canvis tan ràpids, coordinar les demandes un cop l'any només és satisfactori en els clàssics camps de la formació especialitzada i continuada. A més, és fàcil que apareguin cada cop més sovint demandes especials a curt termini que freqüentment necessiten una resposta urgent.

96

A part del problema del contingut, el problema del finançament dels cursos estableix, cada vegada més, un límit a les demandes dels policies que estan en actiu. Al mateix temps no té sentit preparar programes de formació especialitzada i continuada que, al capdavant, seran aturats per les autoritats policials per raons pressupostàries. Per tot això, la Policia de Renània-Palatinat ha decidit coordinar, en intervals de tres mesos, la demanda de formació continuada entre l'Escola de Policia del *Land* —organitzadora principal d'aquest tipus de formació— i les autoritats policials, consultant els seus clients. Una producció tan orientada als objectius específics intenta garantir una formació continuada de qualitat, fins i tot amb menys diners.

Hi ha una àrea específica de la formació continuada que m'agradaria explicar una mica més detingudament. En aquest article he parlat reiteradament de les habilitats socials. Doncs bé, aquest camp té una importància creixent també en l'àmbit de la formació continuada; ara ja no n'hi ha prou d'oferir únicament programes de tècnica policial perquè cada vegada hi ha més demanda de formació continuada en les àrees d'ètica i matèries socials.

Així, durant anys, la Policia de Renània-Palatinat ha ofert als seus policies programes de formació sobre com fer front a l'estrès. Hi ha un curs d'una setmana que inclou sessions pràctiques. En aquestes sessions, es posen a prova les habilitats adquirides en el decurs de la formació i es reflexiona críticament sobre l'experiència. Aquesta formació es du a terme sota la guia psicològica d'experts especialment entrenats, que són policies. Amb aquesta finalitat, tenim centres de formació específics fora de les comissaries ordinàries.

Els programes que utilitza la Policia de Renània-Palatinat per a aquesta formació antiestrès van ser desenvolupats pel *Max-Plank-Gesellschaft (Max Plank Society)*, a qui els vam comprar. Després d'aquesta formació bàsica, els policies poden fer cursos d'actualització cada dos anys. En resum, l'objectiu és que els participants adquireixin algun coneixement teòric sobre els factors de l'estrès i que experimentin els seus propis símptomes d'estrès. Més tard, se'ls ensenya com contrarestar l'estrès a curt, mitjà i llarg termini.

Amb el constant augment de criminalitat a la societat, el nombre de casos en què els policies han d'usar les armes de foc també s'està incrementant. S'ha provat científicament que l'ús de l'arma de foc contra la gent té efectes considerables en la persona que dispara; hi ha casos en què els policies no poden afrontar

aquests efectes i necessiten un tractament mèdic. Per això, oferim cursos especials per a policies que, acomplint el seu servei, han matat o ferit persones, o han estat testimonis d'aquest tipus de fets. Els casos en què s'han usat armes contra la gent són tractats en cursos separats. En aquests cursos, a més de psicòlegs, hi participen metges i capellans.

A hores d'ara, estem a punt de crear una institució en servei permanent per a totes les autoritats policials, amb la qual puguin contactar tots els policies en actiu quan necessitin ajut en algun camp relacionat amb la seva feina.

En l'àmbit del lideratge, la formació continuada també s'intensifica per tal de contribuir a la millora de les habilitats comunicatives. En aquest context, s'ofereixen cursos especials que aprofundeixen en temes de molta dificultat com ara les discussions crítiques amb els subordinats. Tots aquests tipus de programes s'incrementaran tan aviat com sigui possible.

Una línia totalment nova que estem seguint actualment és discutir sobre la cultura del lideratge a la policia. En termes generals, s'estudien els principis rectors del lideratge en tots els nivells de la policia. En els cercles locals d'estudi es discuteix i es promou l'aplicació d'aquests principis. D'aquest debat surten paràmetres per a la formació continuada amb la finalitat de desenvolupar una cultura del lideratge àmpliament acceptada.

La formació policial operativa també està molt acceptada i ben estructurada. D'aquesta manera, els policies preserven les seves habilitats i posen al dia les tècniques d'aplicació de les mesures policials que van aprendre quan començaven. A més, mitjançant aquestes activitats de formació continuada, es poden aprendre tècniques i experiències noves.

La formació operativa també comprèn pràctiques de tir i diferents nivells de conducció segura. En aquest darrer cas, segons el camp operatiu dels policies, s'ensenyen les habilitats necessàries per conduir vehicles en situacions de perill. Per impartir aquesta formació, tenim diferents espais a disposició de la policia, incloent el famós Nürburgring (Nürburg Race Course) per conduir a gran velocitat.

Hi ha moltes àrees de formació continuada, tantes que no puc esmentar-les totes aquí. Els exemples que he comentat serveixen només per exposar les novetats més recents.

7. LA COOPERACIÓ INTERNACIONAL

La cooperació internacional pot ser el repte més gran per a la formació continuada i especialitzada en els propers anys. La unificació europea requereix fórmules noves de formació continuada, que no pot restringir-se a cursos d'idiomes. El que es necessita primordialment és una col·laboració més estreta de les forces policials en el camp de la formació continuada. Tots hem d'aprendre els uns dels altres si en el futur volem garantir la seguretat interior i internacional.

El fet que la Unió Europea hagi declarat la formació policial com un dels objectius principals en el camp de l'activitat policial no és suficient. El que necessitem són xarxes que interconnectin els responsables de la formació policial en els dife-

rents nivells i també les institucions individuals on es du a terme la formació. Mitjançant aquesta xarxa, s'encetaria la cooperació basada en la confiança mútua i les innovacions serien en benefici de tothom.

Per acabar, espero haver estat capaç de presentar una perspectiva satisfactòria de la formació de la policia alemanya en aquest article. També espero —i estic segur que serà així— que tindrem una intensa cooperació amb les policies de l'Estat espanyol.